

УСМЕНЕ НАРОДНЕ ПРИЧЕ

1. део

www.pravoslovo.net

Човјек и змија

Једном је ишао неки човјек из Вељуна и носио на леђима дрва. Уморан сједе на један камен и почину. Наједном поче испод оног камена нешто цвиљети. Тај се човјек дигну и одмакну камен, али на његово чудо изађе испод камена змија, па рече човјеку:

- Човјече, ти си мене ослободио од великога зла, а ја ћу те зато убити; и то најпрво ћу те мојим језиком отровати, а од отрова морат ћеш умријети!

Човјек јој одговори:

- Ма немој тако, змијо, молим те, поштеди ме. Није праведно, што си намислила учинити!

Змија му се смилова и рече:

- Ја ти допуштам, да потражимо суца, па како он рече, нека буде онако!

Они кренуше даље ливадам крај шуме и нађоше једнога привезаног старога пса.

Исприповиједају му, што се догодило међу змијом и човјеком. Пас рече:

- Змија има право!

Човјек сада затражи, да му пас докаже, зашто би змија имала право. Пас поче доказивати:

- Видиш, човјече, док сам је био млад и јак, служио сам свога господара вјерно и поштено; ишао сам с њим у лов, кућу сам му чувао по дану и ноћи, по снијегу и леду, он је имао од мене користи, и био сам му јоште вјеран друг и пратилац. Сада, кад сам остарио, привезао ме је овдје у шуми, да ме вуци поједу. Ево видиш, да човјек није ни праведан ни захвалан, стога има змија право!

Човјек сада стаде молити змију, да потраже другога суца, јер да овај није био праведан. Змија пристаде, и они крену даље. Кад су даље уз шуму ишли, намјерише се на старога привезаног коња. Змија рече одмах весело:

- Ево суца!

Они му исприповиједају све, што се догодило међу њима, па га замоле нека суди, тко има право. Коњ рече:

- Драги мој човјече, змија има право. Док сам ја био млад и јак, служио сам мому господару вјерно и поштено. Јашио је он на мени у лов и свагдје се је са мном забављао. Вукао сам му тешке терете, њега наоколо возио и помагао сам му на пољу, шуми и води, по жеги, киши, снијегу и леду. Једном сам му и живот у рату спасио. Сада, кад сам остарио, привезао ме је овдје, да ме вуци изједу. Ево видиш, човјече, да човјек није захвалан, и стога има змија право!

Види човјек, да му нема спаса, па замоли змију, да потраже још трећега и посљедњег суца. Кад су пошли ливадам даље, састану лисицу и исприповиједају њој, што се међу њима догодило, и замоле је, нека им суди. Лисица, како је била лукава, привуче се к човјеку, па му пришану:

- Ако ми дадеш своје гуске и кокоши, досудит ћу теби право!

Онда рече озбиљно и строго:

- Ја овдје као судица то расправити не могу, него ајдмо на оно мјесто, гдје се то догодило!

Кад су дошли на оно мјесто, рече лисица:

- Ајде ти, змијо, у рупу, у којој си онда била, а ти, човјече, сједи ондје, гдје си и онда сједио!

Сад намигну лисица човјеку, а он поклопи каменом ону рупу, у којој је змија била. Тако су човјек и лисица преварили змију.

Сада се растану човјек и лисица, али лисица довикне човјеку:

- Пази, што си обећао. Ја ћу доћи на бадњак по своје!

Дође тај човјек кући, био је цијело вријеме жалостан и није хтио ништа о том говорити жени.

На бадњак хтјела је жена заклати кокоши и гуске, али је није пустио човјек, већ јој је рекао:

- Ма немој клати, жено, јер ја сам то обећао лисици, која ми је живот спасила!

И сада је тек човјек приповиједао жени, што му се онда догодило са змијом.

Пред ноћ на Бадњак сједили су у кући човјек и његова жена и гледали на прозор, али ето ти наједном лисице по кокоши и гуске, што јој их је човјек обећао. Тада ће жена човјеку:

- Што ћеш ти све ово дати лисици, па да ми гладујемо преко Божића. Узми пушку и убиј лисицу!

Човјек доиста послуша жену, узме пушку и убије лисицу. Лисица се превали и у посљедњим животним трзајима рече:

- Овако човјек плаћа. Ја сам му спасила живот, а он ми га је узео!

Немушти језик

Тако је био један цар, па шећући једном срете рибара, а он носи рибу продавати. Цар га пита:

- Шта би ти искао за ту рибу?

- Што ми год дадеш, - одговори он. Цар му извади дукат и рече:

- Ево ти дукат, кад си тако поштен.

Рибар узме дукат и врати се кући, а цар однесе рибу. Кад је цар носио рибу, проговори му она:

- Царе, свари ме и поједи, па ћеш знати немушти језик. Али ако ти је мило да сам знадеш, не дај никоме кушати ни жупе ни меса, јер когод куша, знат ће што и ти.

Кад то цар чује, донесе рибу кући, па је даде највјернијем слугану, да му је свари, али да не дирне ни жупе ни рибе ни за живу главу. Слуга узме рибу па је расправи и метне варити. А кад је била варена, рече он сам себи:

- Боже мој, зашто ја то не бих смио кушати? Та цар не ће ни познати, ако ја кушам.

Па узме малко рибе те куша, сркну жупе, и гле, намах чује, гдје ћено за њим стоји и машука репом и говори му:

- Дајде и мени малко, гладан сам.

Он то опази, па онда узме рибу и однесе цару. Цар га пита:

- Да нијеси кушао?

- Нијесам, - рече он, а цар узме и поједе рибу. Кад је цар појео рибу, чује одмах гдје муве зуче и диване:

- Да знаде цар, да је преварен, боме би се љутио.

Кад то цар чује, пита их, гдје је преварен, а оне му кажу:

- Мисли, па ћеш се и сам сјетити. - Цар стаде мислити дуго о томе, али се никако није могао сјетити.

Потом цар једанпут закала у лов са својим слугом, па кад су преко једног брда прелазили, нађу мравињак, а то мрави диване међу се, како има негдје преко три мора јабука родна, и ко би ту јабуку обрао, па поводио средину из ње и стрпао у хрпу, да би се за сваку ноћ напуниле оне коруге злата; па онда злато ујутру повадити, а коруге оставити, па ће се тако опет до ујутру напунити. Кад цар то види, пита слугана, што се је насмијао, а он рече да није ништа. Цар га пусти, па оду даље. Идући тако дођу у једну планину, а кад они тамо, ал говедари запалили планину, па ватра већ догорела до једног мравињака, а мрави се упропадали тамо амо, а не могу никуда. Кад они к њима, а мрави вичу:

- Не дај нас, Јово!

Слуган, кад то чује, сађе с коња, па узме грану, те ону ватру потрне и одгрне од њих. Кад то цар види, пита слугана, што му се је ражалило на те мраве, кад је толико око њих штентао, а он рече:

- Па зар би боље било да су изгорјели? (А цар је чуо што су